

Leszek Selin

Sprawozdanie z wejherowskiego seminarium pn. Leon Roppel (1912-1978) i wejherowska "Kleka" (1937-1939) oraz jej współpracownicy

Acta Cassubiana 11, 447-449

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Leszek Selin

**Sprawozdanie z wejherowskiego seminarium
pn. *Leon Roppel (1912–1978)*
i wejherowska „*Klëka*” (1937–1939)
oraz jej współpracownicy**

Dnia 16 grudnia 2008 roku w Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie odbyło się kolejne seminarium z cyklu *Spotkania piszących po kaszubsku* („Zetkonja piszącëch pò kaszëbskù”), zorganizowane przez Muzeum we współpracy z Zarządem Głównym Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego i Instytutem Kaszubskim. Temat tego seminarium brzmiał: *Leon Roppel (1912–1978) i wejherowska „Klëka” (1937–1939) oraz jej współpracownicy*.

W seminarium poświęconym Leonowi Ropplowi i wejherowskiej „Klëce” wzięło udział czterech referentów: prof. Józef Borzyszkowski z Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego, prof. Jerzy Treder z Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego, mgr Justyna Pomierska z Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego oraz Ewa Kminikowska, starszy asystent muzealny z Działu Literatury i Prasy Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie.

Spotkanie otworzył dyrektor Muzeum, mgr Radosław Kamiński.

Pierwsza wygłosiła swój referat – w języku kaszubskim – Ewa Kminikowska. Tematem jej wystąpienia była „*Klëka*” – jej program, twórcy i współpracownicy. Prelegentka przedstawiła genezę biuletynu oraz jego rozwój, wymieniła i scharakteryzowała głównych redaktorów pisma i jego inicjatorów, omówiła także teksty publikowane w „Klëce” i przybliżyła polityczny charakter biuletynu na tle sytuacji ekonomiczno-administracyjnej Kaszub w okresie międzywojennym i ówczesnej publicystyki kaszubskiej (zwłaszcza „Gryfa”, powstałego z inicjatywy Aleksandra Majkowskiego, oraz „Przyjaciela Ludu Kaszubskiego”, redagowanego przez Friedricha Lorenza). Omówiła również bliżej rolę Franciszka Schroedera, Pawła Szeferki, Konrada Ponki, Józefa Ceynowy, Jana Ryszarda Rąbcy, Klemensa Derca, Jana Biangi i, oczywiście, Leona Roppla.

Drugi referat, zatytułowany *Leon Roppel a Klëka oraz ich miejsce w dziejach ruchu kaszubsko-pomorskiego*, wygłosił prof. Józef Borzyszkowski. Prelegent

przybliżył postać Leona Roppla z okazji trzydziestolecia jego śmierci. Scharakteryzował jego twórczość literacką i dziennikarską, wspominał tragedię spalenia jego dzieł przez hitlerowców na wejherowskim rynku, podkreślił miłość pisarza do Kaszub i opisał jego relacje z mieszkańcami Pomorza. Omówił również charakter utworów kaszubskiego pisarza, a także ich związek z twórczością Floriana Ceynowy, wzmiankując też o współpracownikach Leona Roppla: Andrzeju Bukowskim, Tadeuszu Bolduanie i Izabelli Trojanowskiej.

Kolejne wystąpienie miało charakter językoznawczy. *Kaszubszczyźnie utworów literackich publikowanych na łamach „Klëki”* poświęcił swój tekst prof. Jerzy Treder. Referent zwrócił najpierw uwagę na zróżnicowanie normalizacji kaszubszczyzny literackiej w toku jej dziejów i krótko scharakteryzował koncepcje Floriana Ceynowy, Hieronima Derdowskiego, Aleksandra Majkowskiego i zrzeszeńców, a na ich tle – koncepcję pisarzy zwanych klëkowcami. Jego zdaniem nawiązywali oni przede wszystkim do poglądów Derdowskiego i młodokaszubów, zwłaszcza zaś Franciszka Sędzickiego. Następnie autor przeszedł do charakterystyki „Klëki” i publikowanych w niej tekstów, osobno polskojęzycznych, osobno kaszubskojęzycznych. Zwrócił uwagę na umieszczane w czasopiśmie reklamy w języku kaszubskim oraz teksty humorystyczne. Omówił kaszubskojęzyczne teksty Jana Biangi, Józefa Ceynowy, Jana Konrada Kotłowskiego, Leona Roppla, Franciszka Schroedera i Pawła Szeferki. Prelegent przybliżył również właściwości języka, w których były publikowane artykuły klëkowców. Jego zdaniem reprezentuje on mowę przeciętnego kaszubskiego inteligenta, zachowującego jedynie niektóre właściwości swej mowy rodzinnej, np. dialektu bylackiego u Józefa Ceynowy, gwary luzińskiej u Leona Roppla.

Ostatni referat, zatytułowany *Leon Roppel jako paremiograf*, wygłosiła mgr Justyna Pomierska, przedstawiając charakterystykę przysłów wyekscerpowanych przez Leona Roppla z piśmiennictwa kaszubskiego. Prelegentka zwróciła uwagę na fakt, że aż 75 proc. (620 na ok. 800) kaszubskich przysłów zamieszczonych w *Nowej księdze przysłów polskich* stanowią przysłowia wyekscerpowane przez Roppla. Wśród przedstawianych porzekadeł znalazły się sentencje takie jak: *W kòzdim kòscele mówił zdrowaskã, a w kòzdi karczmie wëpił sznapsu faskã; Do tuńca ni ma kùńca, a do robòtë bòlã gnòtë; Pò smiercë lësa kùrë nie płaczą; Lepszô jedna rëba w sécë jak tësac w mòrzu*. Autorka podkreśliła, że zarówno ilościowy, jak i jakościowy wymiar dorobku paremiograficznego Roppla jest bardzo znaczący.

Po wysłuchaniu referatów prowadzący obrady podziękował prelegentom i oddał głos słuchaczom. Największe zainteresowanie wzbudziła wśród zebranych osoba Leona Roppla. Padło pytanie, *jakim człowiekiem był Leon Roppel?* Głównym wnioskiem z dyskusji nad tym problemem była sugestia, że był to *człowiek, który zrzeszał innych*.

Na zakończenie seminarium miała miejsce prezentacja czasopisma „Zymk”. Przedstawiono zespół redakcyjny pisma, dokonano charakterystyki treści zawartej

w jego bieżącym numerze, zebrani mieli też okazję wysłuchać drukowanych w biuletynie utworów.

Wejherowskie seminarium było bardzo pożyteczne i interesujące. Umożliwiło poznanie miejsca wejherowskiej „Klëki” w dziejach piśmiennictwa kaszubskiego, przybliżyło słuchaczom charakter języka kaszubskiego w okresie międzywojennym oraz utrwaliło pamięć o działalności Leona Roppa, postaci zasłużonej dla regionu kaszubskiego.

Owoce spotkania jest wydana przez Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie we współpracy z Zarządem Głównym Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego i Instytutem Kaszubskim, przy wsparciu finansowym Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, publikacja książkowa pt. *Leon Roppel i wejherowska „Klëka”* (Wejherowo 2008). Składają się na nią teksty referatów wygłoszonych podczas seminarium (s. 5–72), opatrzone przedmową dyrektora Muzeum (s. 3) i wzbogacone zdjęciami dokumentującymi historię „Klëki” i klëkowców (s. 73–84).